

Mroziewicz, Marek

Dziedzictwo techniki dla przyszłości

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 48/1-2, 256-258

2003

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

DZIEDZICTWO TECHNIKI DLA PRZYSZŁOŚCI

Sprawozdanie z Międzynarodowego Seminarium TICCIH w dniach 9–12 października br, zorganizowanego pod patronatem honorowym Przemiera Rządu RP Leszka Millera.

Zorganizowane przez Polski Komitet TICCIH Seminarium miało na celu przede wszystkim szeroką promocję problematyki ochrony dziedzictwa przemysłowego. Poza przekrojowym omówieniem tej problematyki na sesjach w Warszawie, Żyrardowie, Łodzi, Częstochowie i Bielsku Białej uczestnicy mieli okazję zapoznać się z obecnym stanem licznych obiektów poprzemysłowych, przy czym tematem przewodnim były zabytki przemysłu włókienniczego. Gościem honorowym obrad był Prezydent Międzynarodowego Komitetu Ochrony Dziedzictwa Przemysłowego, pan Eusebio Casanelles y Rahola.

Pierwsza sesja w Warszawie poświęcona była polityce państwa wobec dziedzictwa przemysłowego. Obradom przewodniczyli Anna Piasecka i Artur Zbigieni, członkowie Prezydium Polskiego Komitetu TICCIH. Referaty wygłosili między innymi prof. Bolesław Orłowski – Rektor Wyższej Szkoły Dziennikarstwa im. Melchiora Wańkowicza, prof. Stanisław Januszewski – prezes Fundacji Otwartego Muzeum Techniki we Wrocławiu oraz dr Jacek Jaśkiewicz i dr Julian Kłodziej – eksperci Polskiego Komitetu TICCIH.

Głównym omawianym zagadnieniem była polityka państwa w odniesieniu do dziedzictwa przemysłowego. Przedstawiono między innymi zaproponowany przez Polski Komitet TICCIH projekt ogólnonarodowej strategii ochrony dziedzictwa przemysłowego. W związku ze zbliżającym się wejściem Polski do Unii Europejskiej kwestia programu jest niezbędna, aby skutecznie uzyskać dofinansowanie z funduszy Unii Europejskiej. Należy stworzyć ogólnopaństwowe ramy prawne, pozwalające włączyć problematykę dziedzictwa przemysłowego do lokalnych i regionalnych programów rozwoju. Dr Jacek Jaśkiewicz wyraził pogląd, że dziedzictwo przemysłowe, podobnie jak kiedyś problematyka ekologiczna, mogłoby w krótkim czasie z dziedziny uznawanej za mało istotną stać się ważnym elementem polityki regionalnej. Obiekty poprzemysłowe posiadają wartość materialną i mogą stać się atrakcją turystyczną, centrami kultury i edukacji, a więc załącznikiem całkowicie nowej strategii rozwoju miasta czy gminy.

Tego samego dnia uczestnicy Seminarium udali się do Żyrardowa. W towarzystwie Prezydenta Miasta oraz członków samorządu zwiedzano dawne zakłady lniarskie i osiedle fabryczne. Obiekty te, o niezwykle wysokiej wartości architektonicznej i urbanistycznej, są zagrożone, ponieważ w chwili obecnej wszystkie były państwowe zakłady tekstylne w Żyrardowie ogłosiły upadłość, a miasto boryka się w związku z tym z problemami finansowymi.

W drugim dniu Seminarium obrady miały miejsce w Łodzi. Na sesji porannej w Muzeum Kinematografii referaty poświęcone zarządzaniu i rewitalizacji

obiektów zabytkowych wygłosili prof. Marek K o t e r i prof. K. S t e f a ń - s k i z Uniwersytetu Łódzkiego oraz dr Jacek W e s o ł o w s k i z Politechniki Łódzkiej. Następnie uczestnicy Seminarium zwiedzili dawny kompleks Scheiblera – Grohmannna, w tym rejon Księżego Młyna. W dawnej willi Grohmannna wysłuchano referatów dr. Bartosza W a l c z a k a oraz dr. Przemysława S z y m a ń s k i e g o . W obradach uczestniczyła Pani Poseł Iwona Katarasińska-Śledzińska, prezes Fundacji Księżego Młyna. Prezydent TICCIH Pan Eusebio Casanelles, który w Hiszpanii koordynuje działalność szeregu muzeów w obiektach poprzemysłowych, w przemówieniu podkreślił, że dla mieszkańców Europy za dwadzieścia lat miasto przemysłowe będzie zjawiskiem równie tajemniczym i fascynującym, jak dla nas miasto średniowieczne. Jego zdaniem odpowiednio zagospodarowane miasto fabryczne będzie miało szansę przyciągnąć turystów i stać się ważnym ośrodkiem kulturalnym.

Sesja popołudniowa odbyła się w Centralnym Muzeum Włókiennictwa. Referaty wygłosili Mike C l a r k z Wielkiej Brytanii, Wojciech S z e g e n d o w - s k i , a projekt adaptacji zdewastowanego skrzydła fabryki na nowe pomieszczenia muzealne przedstawiły Anita L u n i a k i Teresa M r o m l i ń s k a . Wieczorem uczestnicy mieli okazję zapoznać się z Projektem Manufaktura. Francuska grupa inwestycyjna APSYS deklaruje, że w jego ramach na terenach dawnej fabryki Izraela Poznańskiego powstanie całkowicie nowy plac miejski o charakterze handlowym, rekreacyjnym i kulturalnym. Zachowanie charakteru elewacji i urbanistyki przemysłowej jest, według architekta zespołu, jednym z najważniejszych celów Projektu Manufaktura.

W kolejnym dniu Seminarium sesje odbyły się w Częstochowie, a dotyczyły m.in. podnoszenia poziomu wiedzy na temat dziedzictwa przemysłowego. Referaty wygłosili Pan Wiesław M u r a s – Prezydent Częstochowy oraz Senator Grzegorz L i p o w s k i , Mariusz O l s z e w s k i – wicemarszałek województwa świętokrzyskiego oraz Jerzy G ł a d y s z . Następnie zwiedzono Zakłady Przemysłu Zapałczanego. Udostępniono do zwiedzania czynną, w pełni sprawną, przedwojenną linię produkcyjną. Sesja popołudniowa odbyła się w Domu Technika NOT. Podczas obrad referaty wygłosili m.in. Jarosław D o l a t , prof. Teresa L i s , Richard B a t t e n z USA oraz Ryszard M a j e w i c z .

W czwartym dniu Seminarium w Bielsku-Białej uczestnicy zwiedzili Muzeum Włókiennictwa, następnie w Ratuszu obradowano między innymi na temat współpracy międzynarodowej przy badaniach i konserwacji dziedzictwa przemysłowego. Referaty wygłosili m.in. Prezydent miasta Bogdan T r a c z y k , dr Jerzy P o l a k , prof. Marek T r o m b s k i , dr Miłosz M a t e j , Eugeniusz P a d u c h , Piotr K u b a ń d a oraz dr Julian K o ł o d z i e j . Uczestnikom zaprezentowano także kilka przykładów udanych rewitalizacji obiektów poprzemysłowych na terenie Bielsko-Białej.

Na zakończenie obrad przyjęto wnioski ukierunkowujące dorobek Seminarium.

1. Uczestnicy apelują o zainicjowanie przez rząd prac nad *Strategią Ochrony Dziedzictwa Przemysłowego w Polsce*. Ze względu na swoją specyfikę *Strategia* ta jest umiejscowiona na styku sfer działania Ministerstwa Skarbu, Ministerstwa Gospodarki, resortów finansów i edukacji oraz Ministerstwa Kultury. Wnioskujemy o powołanie Międzyresortowego Zespołu do prac nad *Strategią*. Polski Komitet TICCIH deklaruje gotowość współpracy z Zespołem poprzez zaangażowanie potencjału intelektualnego swoich członków oraz włączenie zagranicznych partnerów z Międzynarodowego Komitetu TICCIH. Adresat wniosku: Pan Premier Leszek Miller.
2. Uczestnicy postulują wprowadzenie zmian w ustawowych regulacjach dotyczących upadłości przedsiębiorstw i zadań syndyka. Pilną sprawą jest szczegółowe ustalenie zasady zbywania przez syndyka masy upadłościowej posiadającej wartość dobra kultury. Dotychczasowe regulacje dopuściły do wielu nieprawidłowości w tym względzie i utraty cennych obiektów. Adresat wniosku: Pan Marek Pol, Wicepremier i Minister Infrastruktury.
3. Wyrażony został pogląd, że przygotowywana ustawa o ochronie zabytków skupia się wyłącznie na obiektach wpisanych do rejestru zabytków i objętych ochroną prawną. Takie zawężenie może być zasadne tylko w przypadku finansowania utrzymania zabytków z budżetu państwa np. z Funduszu Ochrony Zabytków – wtedy zachęcać będzie ich właścicieli do wpisywania obiektów do rejestru. Zdaniem uczestników Seminarium nowa ustawa powinna ustanawiać ochronę dobra kultury, w tym również dzieł przemysłu i techniki – tak jak dotychczas było to interpretowane, natomiast w odniesieniu do zabytków – ustawa powinna deklorować mecenat państwa. Adresat wniosku: Wiceminister Kultury, Generalny Konserwator Zabytków Pani Aleksandra Jakubowska

Przebieg obrad był relacjonowany w prasie lokalnej, centralnej oraz radiu i telewizji.

Marek Mroziewicz

POSIEDZENIE KOMITETU HISTORII NAUKI I TECHNIKI PAN DEDYKOWANE PROFESOROWI GABRIELOWI BRZĘKOWI

W dniu 27 stycznia 2003 roku odbyło się ostatnie w upływającej kadencji posiedzenie plenarne Komitetu Historii Nauki i Techniki Polskiej Akademii Nauk. Część naukowa, przygotowana przez Komisję Historii Nauk Przyrodniczych Komitetu, poświęcona była pamięci i dorobkowi wieloletniego aktywnego członka Komitetu Profesora, dra hab. Gabriela Brzęka, urodzonego 25 maja 1908 r., a zmarłego 29 października 2002 r. W zagajeniu Przewodnicząca Komitetu prof. dr hab. Irena Stasiewicz-Jasiukowa przedstawiła sylwetkę Zmarłego